

8.4.2021

VN/4751/2021

Jakelun mukaan

Öljysuojarahaston vuoden 2020 tilinpäätöksen vahvistaminen ja ympäristöministeriön tilinpäätöskannanotto

Ympäristöministeriö vahvistaa, asian oltua valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan valmistelevassa käsittelyssä, öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 23 §:n 2 momentin nojalla öljysuojarahaston vuoden 2020 tilinpäätöksen.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:ssä tarkoitettuna tilinpäätöskannanottona ympäristöministeriö lausuu seuraavasti:

1) Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Ympäristöministeriö seuraa öljysuojarahaston tuloksellisuutta ja sen kehittymistä. Tuloksellisuutta kuvaavat tunnusluvut osoittavat toiminnan asianmukaisuuden.

Ympäristöministeriö ei tee öljysuojarahaston kanssa tulossopimusta, mutta asettaa tilinpäätöskannanotoissaan sille tavoitteita. Vahvistaessaan öljysuojarahaston tilinpäätöksen vuodelta 2019 ympäristöministeriö esitti, että öljysuojarahaston tulisi uudessa kassatilanteessa seurata tarkasti maksuvalmiutensa kehittymistä ja pyrkiä niissä rajoissa tasapuolisesti ja kunkin alueen vahinkoriskin huomioon ottaen turvaamaan alueellisten pelastuslaitosten öljyntorjuntavalmiuden säilyminen. Öljysuojarahaston tuli pelastuslaitosten kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja ohjeistuksella edesauttaa pelastuslaitosten selviämistä tilanteessa, jossa korvausten myöntämisedellytykset olivat muuttuneet olennaisesti. Myös hyvien yhteistyösuhteiden ylläpitämiseen torjunnasta vastaavien eri viranomaisten, ELY-keskusten ja rahaston välillä tulisi edelleen kiinnittää huomiota. Edellisten vuosien tapaan ministeriö asetti korvaushakemusten osalta tavoitteen korvaushakemusten käsittelystä keskimäärin kuudessa, ja puolessa tapauksista neljässä kuukaudessa.

Öljysuojarahaston toiminnan tuloksellisuus hakemusten käsittelyajalla mitattuna parani vuoden 2020 aikana. Vuoden aikana annetuista päätöksistä 92,8 prosenttia tehtiin neljässä kuukaudessa ja kaikki päätökset viimeistään vuoden kuluessa hakemuksen saapumisesta. Keskimääräinen käsittelyaika oli 2,5 kuukautta. Tulokset paranivat vuodesta 2019, jolloin 87,4 prosenttia päätöksistä tehtiin neljässä kuukaudessa ja 96,7 prosenttia vuoden kuluessa, keskimääräinen käsittelyaika oli 3,1 kuukautta.

Öljysuojamaksun määräaikainen (2010-2015) korotus ja eräiden öljyntorjuntavalmiuteen kuuluvien hankkeiden viivästyminen ovat yhdessä kasvattaneet öljysuojarahaston oman pääoman 21,7 milj. euroon. Rahaston pääoman yläraja palautui vuoden 2020 alussa 50 milj. eurosta 10 milj. euroon, minkä vuoksi öljysuojamaksun kantaminen öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 8 §:n perusteella keskeytettiin toistaiseksi 1.3.2020.

Öljysuojarahaston varat on pitkälti sidottu ennakkopäätöksillä öljyvahinkojen torjunnan hankintoihin. Öljysuojarahastosta annetun lain 17 §:n mukaan kustannuksiltaan yli 85 000 euroa ylittävän yksittäisen torjuntakalustohankinnan korvaaminen alueen pelastustoimelle edellyttää, että öljysuojarahaston hallitus on etukäteen hyväksynyt hankinnan. Rahaston sitoumukset ovat kaikkiaan 16,4 miljoonaa euroa. Lisäksi talousarviosta 2019 siirretty 2,9 miljoonan euron määräraha on käytettävä öljyn pilaamien maa- ja pohjavesialueiden kunnostamiskustannusten korvauksiin. Sitomattomista varoista pystyttiin kuitenkin korvaamaan pelastuslaitoksille vuoden 2019 aikana aiheutuneet öljyntorjunnan kustannukset.

Öljysuojarahasto on rahoitustilanteensa heikennyttyä antanut vuoden 2020 aikana useita kohdennettuja tiedotteita, joilla se pyrkinyt pitämään pelastuslaitokset ja ELY-keskukset perillä tilanteestaan ja korvausten myöntämisen edellytyksistä. Covid-19-epidemian vuoksi erilaiset koulutus- ja muut tapaamiset pelastuslaitosten, ELY-keskusten ja muiden yhteistyötahojen kanssa ovat peruuntuneet tai ne on järjestetty etäyhteydellä. Yhteydenpito sähköpostitse on sen sijaan ollut tavallista vilkkaampaa.

Tilinpäätöskannanottonaan ympäristöministeriö toteaa, että öljysuojarahaston hallitus on toiminnassaan riittävästi ottanut huomioon vuoden 2019 tilinpäätöksen vahvistamiseen liittyvät tavoitteet ja on saavuttanut myös asetetut käsittelyaikatavoitteet.

2) Ovatko käytetyt tuloksellisuuden raportoinnin perusteet ohjauksen ja tulosvastuun kannalta asianmukaisia sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Öljysuojarahaston toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat oikeita, riittäviä ja selkeitä. Öljysuojarahaston tuloksellisuuden seuranta on järjestetty luotettavalla tavalla. Tuloksellisuustiedot on tuotettu rahaston kirjanpidosta ja avustuspäätösten seurantajärjestelmästä täydennettyinä htv-tiedoilla. Ympäristöministeriö katsoo, että erilliselle tuloksellisuuden laskentatoimen järjestämiselle ei ole tarvetta rahaston koko ja hallinto huomioon ottaen. Seurantatiedot ovat riittäviä rahaston ohjaamiseen ja kehittämiseen.

3) Mihin toimenpiteisiin rahastossa on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Öljysuojamaksun kertymä 2020 oli vajaat kaksi miljoonaa euroa eikä lisää maksutuloja ole odotettavissa ennen kuin öljysuojarahaston varat ovat supistuneet alle viiden miljoonan euron, joka on laissa määritelty alempi pääomaraja.

Öljysuojarahaston hallitus on kirjeellään 8.6.2020 ilmoittanut ympäristöministeriölle, että rahaston varat eivät riitä öljysuojarahastosta annetun lain 17 §:n mukaisesti, pelastustoimelle öljyvahinkojen torjuntakaluston hankkimisesta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen vuonna 2020 taikka sitä seuraavina kahtena taikka kolmena vuotena. Rahaston hallitus pyysi, että ympäristöministeriö ryhtyisi pikaisesti tarpeellisiin toimenpiteisiin öljysuojarahaston taloudellisen tilanteen ja toimintakyvyn turvaamiseksi.

Eduskunnan joulukuussa 2020 hyväksymään valtion vuoden 2021 talousarvioon sisältyy öljysuojarahastolle neljän miljoonan euron määräraha (*35.10.60 Siirto Öljysuojarahastoon*), jota voidaan käyttää öljyvahinkojen ja niiden torjunnan sekä pelastuslaitosten öljyntorjuntavalmiuden ylläpitämiseen liittyvien menojen maksamiseen. Määrärahalla voidaan korvata pelastuslaitoksille vuoden 2020 ylläpito-kustannuksia, joiden korvaaminen oli epävarmaa vielä aikaisemmin toimintavuoden aikana.

Ympäristöministeriö esittää uutena tilinpäätöskannanottonaan, että öljysuojarahasto edelleen seuraa tarkasti maksuvalmiutensa kehittymistä ja pyrkii niissä rajoissa tasapuolisesti varmistamaan kunkin alueellisen pelastuslaitoksen öljyntorjuntavalmiuden säilymisen. Öljysuojarahaston tulee pelastuslaitosten kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja ohjeistuksella edesauttaa pelastuslaitosten selviämistä tilanteissa, jossa korvausten myöntämisedellytykset ovat muuttuneet olennaisesti. Hyvien yhteistyösuhteiden ylläpitämiseen torjunnasta vastaavien eri viranomaisien ja rahaston välillä tulee myös kiinnittää huomiota.

Lisäksi ympäristöministeriö asettaa rahastolle tulostavoitteeksi korvaushakemusten käsittelyn keskimäärin kuudessa, ja puolessa tapauksista neljässä kuukaudessa.

4) Mihin toimenpiteisiin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ympäristöministeriö asetti 3.12.2019 ympäristövahinkojen toissijaisten vastuujärjestelmien kehittämisen lainsäädäntöhankkeen (TOVA-lainsäädäntöhanke). TOVA-järjestelmien kehittäminen sisältyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan. Lainsäädäntöhankkeessa selvitetään ja tehdään tarvittavat ehdotukset muun muassa siitä, onko öljysuojarahasto perusteltua säilyttää erillisenä järjestelmänä ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä uudistettaessa. Lisäksi hankkeessa laaditaan ehdotukset koko järjestelmän rahoituspohjaksi.

TOVA-lainsäädäntöhankkeessa selvitetään rahaston ja sen maksupohjan tulevaisuus eikä rahaston suhteen ole tarkoitus tehdä erilliskorjauksia ennen hankkeen päättymistä. Nykymuotoisen öljysuojarahaston mahdollisesti lopettaessa toimintansa hankkeen seurauksena ympäristöministeriö pitää huolta siitä, että rahasto kykenee siirtymäaikana vastaamaan sitoumuksistaan.

Lisäksi ympäristöministeriö tukee öljysuojarahastoa sen toimiessa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa ja pitää huolta sen henkilöstövoimavaroista.

Ympäristö- ja ilmastoministeri

Krista Mikkonen

Hallitusneuvos

Oili Rahnasto

LIITTEET Öljysuojarahaston toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat vuodelta 2020
Öljysuojarahaston tilintarkastuskertomus vuodelta 2020

JAKELU Valtiovarainministeriö
Eduskunnan tarkastusvaliokunta
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Öljysuojarahaston hallitus

TIEDOKSI

Sisäasiainministeriö, pelastusosasto
Sisäministeriö, Rajavartiolaitoksen esikunta
YM:n sisäinen tarkastus ja taloushallinto